

Riksdagen

Uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden 2025/26:34

Fredagen den 17 april

---

§ 1 Utrikesfrågor

Kabinettssekreterare Dag Hartelius

**Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor
den 16 mars 2026**

**Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikesfrågor den 21 april 2026**

Anf. 1 VICE ORDFÖRANDEN:

Då förklarar jag dagens sammanträde med EU-nämnden för öppnat. Vi välkomnar kabinettssekreterare Dag Hartelius med medarbetare. Vi börjar med en återrapport.

Anf. 2 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

EU-nämnden har mottagit en skriftlig återrapportering från rådets möte den 13 mars. Jag har inget att tillägga.

Jag vill också informera om att det hölls ett informellt utrikesministermöte i Ukraina den 31 mars, som utrikesministern deltog i, med besök i Butja och samtal med ukrainska företrädare i Kiev.

Anf. 3 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi går vidare till information och samråd inför möte i rådet den 21 april.

Vi börjar med dagordningspunkt 3, Aktuella frågor.

Anf. 4 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Rådets nästa möte hålls den 21 april i Luxemburg. På dagordningen står fyra diskussionspunkter, nämligen Rysslands aggression mot Ukraina, situationen i Mellanöstern, Sydkaukasien och Sudan.

Vi har så här långt inte fått information om att den höga representanten Kaja Kallas väntas ta upp något under punkten Aktuella frågor.

Anf. 5 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi lämnar dagordningspunkt 3, Aktuella frågor.

Och vi går in på dagordningspunkt 4, Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Det är en diskussionspunkt. Det vi hanterar på nämndens sammanträde är mandat inför denna diskussion.

Anf. 6 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS:

Dagordningens första diskussionspunkt är som nämnts Rysslands aggression mot Ukraina. Regeringen fortsätter att verka för en rättvis och hållbar fred. Den behöver vara grundad i folkrätten, inklusive FN-stadgan, och respektera Ukrainas suveränitet och territoriella integritet samt värna europeisk säkerhet.

Ryssland uppvisar alltjämt ingen genuin vilja att förhandla. I stället fortsätter anfällen mot ukrainska städer, civila och civil infrastruktur. Regeringens linje är även i fortsättningen tydlig, det vill säga ökat stöd till Ukraina och ökad press på Ryssland. Det är det enda sättet att förmå Ryssland att genuint engagera sig i fredssamtal. Vi kan inte förändra Rysslands mål, men vi kan förändra Kremls kalkyl och kostnaderna för Rysslands krig.

Det är djupt beklagligt att EU:s 20:e sanktionspaket ännu inte har antagits. Regeringen verkar för att det ska ske omgående. Regeringen verkar även i fortsättningen för att EU ska införa ett fullt maritimt tjänsteförbud för fartyg som fraktar rysk olja, gas och kol oberoende av eventuella beslut i G7. Vi kan inte tillåta Ryssland att sko sig på de ökade energipriserna och därigenom ytterligare finansiera sitt krig mot Ukraina.

Att Ryssland lyckas kringgå befintliga sanktioner måste motverkas, och flera åtgärder behöver vidtas mot skuggflottan och dess möjliggörare. Regeringen arbetar också aktivt för att EU ska införa ytterligare sanktioner med anledning av avslöjandet av förgiftningen av Aleksej Navalnyj.

Trots de nu ökade energipriserna kvarstår de strukturella svagheter i den ryska ekonomin. Våra sanktioner och Ukrainas fjärrbekämpning gör också att ryska energibolag måste fokusera på att reparera i stället för att investera. Tiden är inte på Rysslands sida.

Sverige stöder en översyn av möjliga åtgärder på EU-nivå för att begränsa ryska tidigare kombattanterns möjligheter att resa in i Schengenområdet.

Regeringen verkar för att EU så snart som möjligt ska kunna gå vidare med 90-miljarderslånet till Ukraina. Vi förväntar oss att Ungern i och med valutgången kommer att respektera överenskommelsen som slöts vid Europeiska rådet i december om lånet i enlighet med vad Péter Magyar har framfört efter valsegern.

Frågan om att använda de immobiliserade ryska centralbankstillgångarna behöver samtidigt fortsätta att ligga på bordet. Fler länder behöver också, liksom Sverige, utöka sitt bilaterala stöd till Ukraina.

Regeringen verkar även fortsättningsvis för framsteg i Ukrainas EU-anslutningsprocess. De första förhandlingsklustren för både Ukrainas och Moldaviens EU-anslutning behöver öppnas omgående i enlighet med EU-kommissionens rekommendationer. Ukraina behöver samtidigt upprätthålla sitt reformarbete.

Utrikesministerns resa till Butja i samband med EU:s informella utrikesministermöte var en stark påminnelse om ryska brott på ockuperat område. Sverige är därför pådrivande för att den särskilda tribunalen för aggressionsbrottet mot Ukraina ska börja arbeta så snart som möjligt. Utrikesministern undertecknade för ett par veckor sedan avsiktsförklaringen om medlemskap i tribunalen.

Det är också prioriterat från regeringens sida att så snart som möjligt ratificera konventionen om att inrätta en internationell skadeståndskommission för Ukraina. Regeringen fattade i går beslut om propositionerna som rör Sveriges tillträde till tribunalen respektive skadeståndskommissionen för att inhämta riksdagens godkännande.

Ryssland måste betala för de skador landet har orsakat Ukraina sedan den fullskaliga invasionen inleddes. Ansvarsutkrävande är en förutsättning för en rättvis och hållbar fred.

I arbetet med ansvarsutkrävande är skyddet för personer i särskilt utsatta situationer mycket viktigt. Sverige står helhjärtat bakom och ger aktivt stöd till Ukrainas ansträngningar för att de olagligt deporterade och tvångsförflyttade ukrainska barnen ska kunna återvända och ges det stöd de behöver.

Återintegrering av ukrainska veteraner i samhället är redan en mycket stor fråga i Ukraina. Sverige är tillsammans med Kroatien pådrivande för att uppmärksamma veteranfrågan i EU, vilket resulterade också i att frågan togs upp i samband med utrikesministerbesöket i Ukraina den 31 mars. Frågan kommer att följas upp på FAC i nästa vecka.

Anf. 7 JACOB RISBERG (MP):

Fru ordförande! Jag tackar kabinetssekreteraren för dragningen.

Det känns som att det börjar bli standard att det är kabinetssekreteraren snarare än utrikesministern som kommer även till EU-nämnden. Det är alltid trevligt att träffa kabinetssekreteraren, men för oss som sitter i utrikesutskottet känns det bättre att utkräva ansvar när statsrådet är här.

Jag har egentligen inga större synpunkter vad gäller regeringens syn på dessa frågor, men jag har en fråga som jag ställde även i går till kabinetssekreteraren. Nu när oljepriset rusar på grund av kriget i Iran är det inte bara Sverige utan en rad EU-länder som har infört olika typer av subventioner och skatteländer på bensin och diesel för att hålla ned priserna vid pump. Det här leder i förlängningen till ökade världsmarknadspriser, vilket i förlängningen leder till ökade intäkter för den ryska krigsmaskinen.

På fråga i går i utskottet försökte kabinetssekreteraren spela ned rollen genom att påpeka hur pass svårt det är för Ryssland att exportera sin olja och gas. Det är klart att det har blivit betydligt svårare, och betydligt mindre kommer ut. Men exporten är inte på noll, utan den har fortfarande en påverkan. Det är inte så att exporten minskar bara på grund av att det blir högre priser. För varenda liter de lyckas exportera får de ett högre pris i dagsläget än vad de fick för två månader sedan.

Tänker Sverige lyfta upp något i frågan om hur EU tillsammans påverkar priset på ett negativt sätt, det vill säga att priset höjs genom de subventioner som ges och att det faktiskt får en inverkan även på Rysslands inkomster?

Anf. 8 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Även jag satt med och lyssnade i går på utrikesutskottets möte, och jag vet vad som sas då. För protokollets skull vill jag lyfta fram det jag trodde att Jacob Risberg skulle ta upp, nämligen vikten av att ta med ekocid i tribunalens arbete – så att inte detta glöms bort i EU-nämnden.

Kabinettssekreteraren berättade i går om osäkerheten när det handlar om pengarna och att Ungerns nuvarande styre sitter kvar i 30 dagar. Jag antar att det inte finns något nytt att säga i frågan i dag. Man undrar hur den akuta situationen med pengar ser ut i Ukraina. Jag vet att det finns en tillfällig lösning, men frågan ska vara löst till dess att det går att få loss de 90 miljarderna.

Anf. 9 AIDA BIRINXHIKU (S):

Även vi från Socialdemokraterna vill naturligtvis framhålla vikten av ett ökat och långsiktigt stöd till Ukraina och en ökad press på Ryssland. Kabinettssekreteraren nämnde det tidigare, men jag vill ändå fråga om regeringen kan ge några närmare besked om hur läget ser ut nu i ljuset av det ungerska valresultatet, om det går att säga något mer konkret när lånet till Ukraina kan genomföras och hur kabinettssekreteraren och regeringen bedömer förutsättningarna för att kunna öppna det första förhandlingsklustret.

Anf. 10 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag vill börja med att säga att det är första gången jag har hört en svensk uttala den blivande premiärministerns namn rätt, men det kan bero på att kabinettssekreteraren har varit ambassadör i Ungern. Det var trevligt!

Jag tänkte fråga hur regeringen ser på Ungerns agerande framöver. En stor majoritet av det ungerska folket är emot stöd till Ukraina, om jag har förstått rätt. Det beror naturligtvis på hur den ungerska statstelevisionen och regeringen har agerat och vad de har sagt. Det kan ju ändras med tiden. Men just nu tror jag inte att det kommer att bli någon stor förändring, förutom att man kanske släpper igenom paketet. Vad kommer att hända med till exempel det 20:e sanktionspaketet?

Vi kommer tillbaka till det här under dagordningspunkt 6 när vi ska prata om Kaukasien, men vi pratar ganska mycket om skuggflottan och sanktioner mot dem som hjälper Ryssland att få ut olja och gas. Där är Georgien en spelare. Jag skulle ändå vilja höra lite mer om vad EU gör för att få stopp på möjliggörarna; Georgien och andra länder.

Anf. 11 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Jag tar frågorna i den ordning de kom. De gällde till stor del konsekvenserna av det ungerska valet.

Först tar jag upp oljepriset. De frågor som kommer upp på FAC i nästa vecka handlar om åtgärder mot framför allt ryska oljeintäkter, inte ett mer globalt agerande när det gäller oljepriset. Här har vi sanktioner.

Vi har också konstaterat att det som har hänt i Gulfen mellan USA och Iran har haft två negativa konsekvenser för Ukraina. Dels har det förtagit lite av det internationella fokuset från Ukraina till Gulfen, dels har det hävdats att det har gynnat den ryska oljeekonomin, som i sin tur är en väsentlig källa för att driva den ryska krigsekonomin och den ryska krigsföringen mot Ukraina.

Låt mig få lägga ut texten lite grann. När det gäller det ryska oljepriset har Sverige inte bara varit aktivt för att synliggöra arbetet med sanktionerna, där vi har varit pådrivande tillsammans med ett antal andra medlemsländer för att sanktionerna ska få effekt, utan vi har också varit

pådrivande för att synliggöra svagheterna i den ryska ekonomin. För ungefär två år sedan återgav både Financial Times och Economist rysk ekonomisk statistik, vilket gynnade Ryssland. Sverige har varit bland de medlemsländer som synliggjort svagheterna här.

Svagheterna i den ryska ekonomin är så pass allvarliga att för en någorlunda återbalansering av de ryska statsfinanserna skulle oljepriset behöva stiga med ungefär 40 dollar per fat jämfört med var man befann sig före Gulfkrisen, och detta uthålligt över ett år. Det vet vi till att börja med inte om det sker. Dessutom måste Ryssland också kunna exportera den oljan.

Här har vi ju våra och andra medlemsländers ansträngningar när det gäller skuggflottan. Men vi ser också konsekvenserna av den ukrainska fjärrbekämpningen av ett antal utskeppningshamnar – både Ust-Luga i Finska viken, på södersidan mellan estniska gränsen och Sankt Petersburg, och Primorsk på nordsidan samt en hamn i Svarta havet – som i sin tur skapar problem för ett sammanhållet gammalsovjetiskt oljeledningssystem.

Jag lägger ut texten lite grann för att förklara att alla de här sakerna är viktiga för att hålla tillbaka de ryska oljeintäkterna när det gäller krigföringen i Ukraina. Det får i sin tur en konsekvens. Sverige är också väldigt aktivt när det gäller både sanktioner, skuggflottan och att förmedla bilden av en svag rysk ekonomi.

Sedan var det frågan om ekocid. Enligt miljöbrottsdirektivet, som ska vara genomfört i maj 2026, det vill säga om en månad, ska brott som har orsakat förstörelse av eller omfattande och väsentlig skada på miljön betraktas som ett särskilt allvarligt brott. Det finns därför inget behov av en självständig kriminalisering av ekocid i EU-rätten. Vi kommer att ha de här verktygen.

Samma skrivning har tagits in i Europarådets konvention om skydd av miljön genom straffrättsliga bestämmelser. Konventionen öppnade för undertecknande i december 2025.

Sedan har Vanuatu, Fiji och Samoa lämnat in ett formellt förslag om att inkludera ekocid i Romstadgan. Utgångspunkten för diskussionen om en ny brottsrubricering är att det redan i dag finns en möjlighet i Romstadgan att döma individer som begått attacker mot miljön för krigsförbrytelse.

Frågan om Georgien, fru ordförande, tänker jag att vi återkommer till på punkten om Sydkaukasien. Där finns flera frågor.

När det gäller Ungern och utgången av det ungerska valet är Péter Magyarors seger naturligtvis oerhört viktig för europeisk politik. Såvitt vi förstår kan den sittande regeringen stanna kvar på sina platser i 30 dagar. Det nya parlamentet ska samlas och bilda regering. Bedömningarna och det vi hör från Budapest är att det nog snarare blir framåt slutet av maj vi kan få en ny regering på plats.

Vi har heller inte fått några signaler om att den sittande regeringen kommer att anpassa sitt agerande i EU till de politiska positioner som har framförts av Tisza, Péter Magyar och Anita Orbán, som är tänkt som tillträdande utrikesminister.

Det är samtidigt oerhört viktiga signaler som går åt olika håll, framför allt när det gäller att det – precis som det sades i frågan – inte finns någon stark pro-ukrainsk opinion i Ungern på grund av att man har marinerats i

anti-ukrainsk propaganda under ett antal år. Den nya och tillträdande regeringen har dock samtidigt deklarerat att man kommer att acceptera den överenskommelse som gjordes i samband med Europeiska rådet i december om 90-miljarderslånet till Ukraina. Man kommer inte att medverka i upplåningen, men man kommer att acceptera den.

Det finns också en rad andra viktiga punkter i förhållande till Ukraina, som den hittillsvarande ungerska blockeringen av öppnande av kluster för Ukraina och Moldavien. Jag tror att vi har god anledning att tro att det kommer att bli möjligt att gå vidare också på den punkten.

Jag tror att detta var det viktigaste. Det får naturligtvis andra effekter också, hoppas vi, med en ny ungersk regering som vill närma sig EU, frigöra det som är innehållet i både sammanhållningsfonderna och RRF och även släppa andra typer av blockeringar inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som berör andra utrikespolitiska prioriteringar utöver Ukraina.

Anf. 12 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag har sett att Jacob Risberg begär ordet igen, men jag tänkte ändå ge kabinetssekreteraren möjlighet att svara på frågan som kom tidigare. Det vanliga är ju ändå att det är ministrar som företräder regeringen i EU-nämnden. I dag har vi välkomnat kabinetssekreteraren, men frågan var väl ändå vad anledningen var till att inte utrikesministern kunde delta här.

Anf. 13 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS:

Utrikesministern befinner sig på en utlandsresa över dagen.

Anf. 14 VICE ORDFÖRANDEN:

Det är ju inte ovanligt att utrikesministrar gör just det. Men tack för svaret!

Anf. 15 JACOB RISBERG (MP):

Som förväntat fick vi inget svar på frågan om huruvida EU-ländernas skattelättnader påverkar priset utan snarare att de inte får så stor påverkan på det ryska kriget. Det må så vara, men då är det ändå ett medskick till regeringen att man bör fundera på vilka effekter dessa skattelättnader har, inte bara på klimatet utan också långsiktigt på världsmarknadspriset. Det är ju många länder som drar ned priserna vid pump. Det bidrar till ökad efterfrågan, vilket i sin tur leder till ökade världsmarknadspriser. Men vi släpper helt enkelt den frågan just nu.

Anf. 16 VICE ORDFÖRANDEN:

Då kan jag konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Situationen i Mellanöstern. Också detta är en diskussionspunkt, så det vi hanterar på EU-nämnden är mandat inför den diskussionen i rådet.

Anf. 17 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS:

Dagordningens andra diskussionspunkt är Situationen i Mellanöstern. Den regionala konflikten mellan Iran å ena sidan och Israel och USA å den

andra har stora regionala och globala konsekvenser. Sverige och Europa liksom övriga världen drabbas genom stigande olje- och energipriser och ökade transportkostnader.

Det här kriget har många förlorare, men Ryssland vinner med viss kvalifikation på händelseutvecklingen. Oljepriserna har ökat, och både militära resurser och politiskt fokus har flyttats till Mellanöstern i stället för Ukraina.

Det är välkommet att USA och Iran har kommit överens om en vapenvila. Vapenvilan ger möjlighet att genom diplomati finna en långsiktig lösning. En lösning måste innebära att Iran inte kan utveckla kärnvapen, hota säkerheten i regionen eller utföra destabiliserande aktiviteter i närområdet och i väst. Fri sjöfart måste också säkerställas. Det är avgörande för den globala handel som länder som Sverige är så beroende av.

Irans framtid måste i slutändan bestämmas av det iranska folket. EU har en viktig roll i att fortsätta upprätthålla trycket på den iranska regimen och stå upp för det iranska folkets strävan efter att deras mänskliga rättigheter respekteras och att deras legitima krav höras.

Regeringen vill se ytterligare sanktioner mot Iran efter avrättningen av en svensk medborgare i mars.

Regeringen välkomnar att direkta samtal förs mellan Israel och Libanon under amerikanskt överinseende och att en vapenvila har överenskommit. Israels attacker mot Libanon har haft omfattande konsekvenser för civila och civil infrastruktur. Libanons suveränitet och territoriella integritet måste respekteras.

Även Hizbollah måste givetvis avhålla sig från sina attacker mot Israel. EU måste enat och tydligt fortsätta att uppmana till att vapenvilan respekteras och att samtal fortsätter mot hållbar fred.

Redan den 14 mars beslutade regeringen och Sida om ett humanitärt stödpaket på 65 miljoner kronor till Libanon. Ett nytt humanitärt stöd är under beredning för beslut inom en snar framtid. Utrikesministern har i telefonsamtal med sin libanesiske kollega framhållit Sveriges stöd till Libanon och den libanesiska regeringens ansträngningar för att stabilisera landet, avvärja Hizbollah och föra dialog med Israel.

På Västbanken fortsätter bosättningsexpansionen och bosättarvåldet med oförminskad styrka, samtidigt som ansvarsutkrävandet är obefintligt. Det här kan inte fortsätta. EU måste nu visa handlingskraft.

För att öka trycket på Israel att ändra sitt agerande kommer regeringen att föreslå ytterligare ett antal åtgärder som förhoppningsvis kan få stöd hos övriga EU-medlemsstater. Vi har inlett ett arbete för att ta fram ytterligare förslag på sanktionslistningar av extremistiska bosättare, detta utöver de förslag på sanktioner mot extremistiska israeliska ministrar och bosättare som redan ligger på bordet. Regeringen kommer också att lägga fram förslag på att stärka EU:s differentieringspolitik.

Regeringen och EU har tydligt fördömt det israeliska lagförslaget om dödsstraff och uppmanat Israel att inte gå vidare med de planerna.

Att den humanitära situationen i Gaza inte nämnvärt har förbättrats kan inte accepteras. Vapenvilan ingicks för över sex månader sedan, och ändå lever civilbefolkningen fortfarande i misär. EU måste fortsätta att kräva obehindrat, långvarigt och säkert humanitärt tillträde till hela Gaza. De israeliska restriktionerna mot internationella hjälporganisationer måste

omedelbart lyftas.

Hamas har fortfarande inte avväpnats utan har snarare stärkt sitt grepp. Den höga representanten för Gaza i Board of Peace, Nikolaj Mladenov, har presenterat nästa steg i fredsplanen. EU måste nu driva på för att de här planerna, inklusive avväpnningen av Hamas, också genomförs så att verkliga förändringar kan ske på marken i Gaza.

Anf. 18 JACOB RISBERG (MP):

Ordförande! Jag tackar kabinetssekreteraren för dragningen.

Först har jag ett litet påpekande om själva inledningen av kabinetssekreterarens dragnings. Det pratades om kriget mellan Iran å ena sidan och USA och Israel å andra sidan, vilket såklart är en korrekt beskrivning. När det gäller kriget i Ukraina brukar vi dock alltid prata om det som Rysslands anfallskrig eller Rysslands aggressionskrig. Det känns som att man lite grann tonar ned USA:s och Israels roll i startandet av det här kriget. Även kriget i Iran är faktiskt ett aggressionskrig, och det bör man vara tydlig med. Vi ska inte vika oss när det gäller folkrätten i den här frågan.

När det gäller Libanon är det självklart välkommet med den vapenvila som utropades i går kväll. Vi ser dock redan nu att Israel har brutit mot den, och det är något som jag tycker bör kommenteras å det kraftigaste från svenskt håll. Vi måste på en gång visa att detta inte är okej.

Vi känner alla till det fruktansvärda som sker på Västbanken. Precis som kabinetssekreteraren sa saknas det ansvarsutkrävande gentemot de extrema bosättare och den militär som utför våldet.

Jag tycker att regeringens föreslagna åtgärder är alldeles för svaga. Internationella domstolen kom med ett utlåtande i juli 2024, som vi alla känner till, där man tydligt säger att omvärlden inte på något vis, vare sig politiskt eller ekonomiskt, får stödja den illegala bosättningspolitiken. Det har nu gått snart två år sedan det utlåtandet kom, och än så länge har vi fortfarande inte sett exempelvis förbud mot import av varor från bosättningar.

Vi har fortfarande inte sett ett pausande av handelsavtalet mellan EU och Israel trots att Israel varje dag bryter mot mänskliga rättigheter. Man bör börja diskutera om man kanske skulle införa sanktioner helt och hållet mot samtliga bosättare i och med att alla bosättare i dag är en del av problemet och en del av det sätt som Israel bryter mot Internationella domstolens yttrande.

Att bara tala om extremistiska bosättare och så vidare håller inte i dagsläget. Man bör fundera på om man kanske bör införa sanktioner mot samtliga bosättare för att visa på vilket allvar det är. När det kommer till extrema bosättare finns det även en vilja bland israeler att försöka att komma åt våldet.

Jag tror inte att folk i gemen förstår att samtliga bosättare i dag utgör en del av problemet. De understöder det våld som utförs mot palestinier dagligen.

Anf. 19 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Det är en komplicerad värld vi i dag lever i där stora demokratiska stater betar sig som att de inte är sådana. Det gäller kanske framför allt USA och till viss del Israels regering.

Det är bara att konstatera att man skulle önska att Sverige ändå var lite tydligare när det gäller att stå upp för folkrätten. Jag vet att en viss tydlighet finns, men den går definitivt att skärpa till. Det är verkligen nu som vi avgör som folkrätten över huvud taget ska ha någon betydelse framöver. Detta vill jag ha sagt.

Det finns en bra skärpning i texten. Det går inte nog att betona hur viktigt det är att bistånd och biståndsarbetare får komma in och att man garanterar biståndsarbeters säkerhet och hela civilsamhällets, och det måste lyftas fram.

Det är också väldigt bra att vi fördömer att man nu inför ett dödsstraff på det sätt som man gör, eller över huvud taget. Det vill jag ändå ha sagt.

Det här har lite att göra med Ukraina, men det har också att göra med Iran. Det gäller USA:s krav på att Europa ska gå in på ett större sätt, därför annars kommer USA att dra bort sitt bidrag till Ukraina.

Jag vet inte om man ens reflekterar över detta. USA har gjort på det sätt som det gjort när det på ett ganska ansvarslost och planlost sätt har anfallit Iran, även om det absolut finns skäl att göra det. Det sätt man har gjort det på innebär att ett antal flyktingar definitivt kommer att komma till Europa.

Borde då inte USA gå in med ett gemensamt ansvar för de kostnader som det kommer att innebära för Europa när det gäller flyktingar som förmodligen kommer hit? Det är någonting man skulle kunna fundera på när USA talar om att Europa ska ta ansvar, med tanke på hur det agerar.

I övrigt står vi fast vid vår avvikande ståndpunkt när det handlar om associeringsavtalet. Vi tycker att det är hög tid att pausa det. Det borde ha gjorts för länge sedan.

Anf. 20 JYTTE GUTELAND (S):

Fru ordförande! Tack till kabinetssekreteraren för den fylliga genomgången av denna viktiga punkt. Den innehåller oerhört mycket och är på ett tragiskt sätt så aktuell hela tiden.

Vi kan från Socialdemokraternas sida stå bakom mycket av det som finns i ståndpunkten om flera av de krig och konflikter som berörs. Jag vill i likhet med flera tidigare talare ta upp folkrätten som viktig. Det gäller att Sverige tydligt står upp för folkrätten.

Det tas upp i punkten vid flera tillfällen. Det gäller till exempel Hizbollah. Där står det att folkrätten inklusive internationell humanitär rätt måste respekteras.

Vi har också senare i det skriftliga yttrandet en skrivning om den israeliska regeringens agerande på Västbanken och att det strider mot folkrätten.

Jag utgår från att de delarna gäller, även om kabinetssekreteraren inte tog upp dem i den muntliga framställningen.

I likhet med övriga partier tycker vi att regeringen tydligt måste stå upp för folkrätten när det gäller hur kriget i Iran startade. Det får inte råda någon tveksamhet. Vi behöver trots allt ha en regelbaserad världsordning. Ett land som Sverige har allt att vinna på att orka att göra det även i svåra lägen.

Det är klart att läget är svårt. Det är oerhört viktigt att vi ser till att få en demokratisering av Iran. Det är också oerhört viktigt att omvärlden ser till att Iran inte utvecklar kärnvapen. Det finns väldigt svåra frågor här.

Från Socialdemokraternas sida vill vi ta upp frågan om att EU behöver ta en större roll och kliva fram i frågan när det just gäller att Irans folk förtjänar frihet och demokrati. EU behöver ta en aktiv roll här.

Hur anser regeringen att EU bör verka för att säkerställa att de iranska folkens rättigheter inte förhandlas bort i de pågående förhandlingarna?

I debatten om Iran runt om i världen är det en av de springande frågorna. Människor har demonstrerat inne i landet och fått ge sina liv för frihet och demokrati i Iran. Utanför landet är det enormt många människor som har anslutit sig till dessa rättmätiga krav.

Vad gör EU och Sverige för att se till att trycket nu finns kvar i förhandlingarna? Det finns en enorm förväntan på att vi ska få se en fredlig utveckling. Där är vi väldigt angelägna om att Sverige har en pådrivande roll. Hur stöttar EU helt enkelt de iranska folken i deras kamp för frihet?

Sedan kommer vi till Israel och Palestina. Här vill jag direkt säga att vi har en tidigare avvikande ståndpunkt som jag kommer att vilja insistera på. Det handlar om att pausa associeringsavtalet med Israel och att stoppa handeln med varor från blockerade områden. Det vill jag direkt få sagt.

Vi stöttar givetvis flera delar i ståndpunkten. Jag noterade också att kabinetssekreteraren tog upp bosättningarna och sanktioner. Där uppmuntrar vi förstås att det blir ett större program om detta. Det var bra att vi fick en sådan inriktning från kabinetssekreterarens muntliga framställning.

Vi vill trycka på att Israel fortsätter planerna med de folkrättsvidriga bosättningarna. Det undergräver en tvåstatslösning.

Det har varit otroligt uppmärksammat att Knesset har godkänt ett lagförslag som innebär ett utökat dödsstraff som gör skillnad på israeler och palestinier. Här är det oerhört viktigt att Sverige och EU agerar för att öka pressen mot Israel.

Detta ligger inte inom ramen för EU, men det behöver ändå bli sagt i det här rummet. Vi har noterat att flera EU-länder nu stoppar sin vapenexport till Israel. Där vill vi uppmana den svenska regeringen att ha diplomatiska diskussioner så att alla länder gör detta även om det inte ligger på EU-bordet. I rollen som utrikesaktör kan man ändå bilateralt ha de samtalen med utrikesministrar och försvarsministrar. Det tycker vi är viktigt att framföra.

Så kommer vi in på Libanon. Också här noterade vi att kabinetssekreteraren tog upp att det är viktigt att respektera pausande av attacker.

När det gäller den israeliska säkerhetszonen är vi oroade att den kommer att bli permanent i likhet med Rafah. Där undrar vi hur regeringen och utrikesministern agerar för att undvika detta. Vad gör man för att det inte ska ligga i farans riktning? Vi är mycket oroade över detta.

När det gäller Syrien vill vi särskilt poängtera minoriteternas utsatthet och vår stora oro över den utvecklingen. Det vill vi också ha sagt.

Anf. 21 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, kabinetssekreteraren, för genomgången, och tack alla kollegor från andra partier som i princip redan har sagt allting som jag skulle säga. Det finns egentligen inte så mycket kvar att fråga om.

Framför allt instämmer jag i väldigt mycket av det som Jacob Risberg sa, och jag instämmer i allt som har sagts från den här sidan av bordet.

Jag skulle vilja veta lite mer om vad regeringen menar med ytterligare sanktionslistning av extremistiska bosättare, bosättarorganisationer och extremistiska israeliska ministrar. Det är ändå hela den israeliska regeringen som möjliggör den aggressiva bosättningspolitiken och bosättningarna över huvud taget.

Vi vet att tidigare bosättningar lever vidare där Israel egentligen borde dra sig tillbaka. Hur jobbar regeringen med det? Vad kan EU göra? Jag skulle vilja veta lite mer om det.

Sedan står det också: Regeringen utesluter inte åtgärder i form av en ökad differentieringspolitik och särskilda tullar på produkter från bosättningar.

Där skulle jag vilja veta lite mer om det förslaget. Tänker man på bosättningar på Västbanken eller bosättningar över huvud taget, till exempel det vin från Golanhöjderna som säljs på Systembolaget? Skulle det till exempel omfattas? Det skulle jag vilja ha svar på.

Efter vad jag har förstått är den iranska regimen blockering av internet i Iran den längsta blockering av internet som har skett någonsin sedan internet startade. Kan EU göra någonting för att häva det eller hjälpa det iranska folket att få information?

Det talas om handelsavtalet, eller associeringsavtalet. I utrikessammanhang talar man mycket om handelsavtalet. Det är viktigt att komma ihåg att associeringsavtalet innehåller ganska mycket mer som behöver frysas eller pausas. Det gäller till exempel Israels deltagande i forskningsprogrammet Horisont Europa där åtminstone tidigare väldigt mycket forskningsmedel har gått till israelisk militär forskning med EU-pengar.

Att EU är med och finansierar Israels krigsansträngningar är inte någonting som vi kan stödja. Jag skulle vilja höra lite mer om det.

Anf. 22 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS:

Många av frågorna handlar om agerandet i förhållande till Israel och Västbanken. Regeringen är starkt övertygad om att det är EU som är den bästa plattformen för att kunna utöva ett ökat tryck på Israel.

Där har frågan om associeringsavtalet många gånger varit uppe. Regeringens bild är fortfarande att det inte går att få en majoritet för en förändring eller uppsägning av det. Som jag nämnde i mitt inledningsanförande är det som regeringen arbetar med och är aktivt pådrivande för listningar av ytterligare extremistiska bosättare.

Jag vill bara påminna om att svensk lagstiftning inte möjliggör några nationella sanktioner. Det vi kommer göra är att fortsätta att verka inom EU och med likasinnade för sanktioner mot extremistiska israeliska ministrar, bosättare och bosättarorganisationer. Regeringen har också inlett arbete för att inom den globala MR-regimen ta fram förslag till ytterligare listningar av extremistiska bosättare.

Jag kan inte gå in på listningsförslagen mer detaljerat eftersom sanktionsdiskussioner omges av sekretess på grund av deras känslighet.

Vi kommer också att lägga fram förslag för att stärka EU:s differentieringspolitik mellan Israel och de illegala bosättningarna. Det kan till exempel inkludera särskilda tullar på produkter från bosättningar och importbegränsningar genom exportcertifikat.

Forskningsprogrammet Horizon nämndes också, men inte heller där ser vi att det finns en majoritet för att gå vidare med det.

När det gäller tydlighet om folkrätten nämndes den i mitt inledningsanförande, och jag vill hävda att utrikesministern vid flera tillfällen både i förhållande till Israel och i förhållande till Iran och USA har varit tydlig på denna punkt.

Vad gäller Iran och det iranska folket har EU en mycket viktig roll i att stå upp för att det iranska folket ska få sin rätt till fred, frihet och mänskliga rättigheter. Detta kommer EU och Sverige fortsätta att driva och stå upp för. Det är det iranska folket som måste få bestämma om sin framtid.

Här arbetar vi också med sanktioner, vilket vi också har gjort tidigare. Jag vill också påminna om att Sverige har varit pådrivande i EU för få stöd för att driva igenom i linje med riksdagens tillkännagivanden en terrorlistning av Islamiska revolutionsgardet, IRGC.

Tillgången till internet och därmed till information och nyheter är självklart viktig. Vi har tydligt fördömt den iranska regimens begränsning. Vi undersöker nu om det finns något ytterligare vi kan göra, men som alla förstår är det inte helt lätt att åtgärda detta.

Vapenvilan i Libanon nämndes. Det har förekommit uppgifter i medierna om att vapenvilan ska ha brutits, men enligt morgonens rapportering från vår ambassad i Beirut verkar den trots allt hålla tills vidare. Men som alla vet är den förstås bräcklig.

Sverige och EU är mycket tydliga med att Libanons territoriella integritet måste respekteras, och detta kommer vi att fortsätta att driva. Det är lätt att inse att situationen fortsatt kommer att vara både bräcklig och instabil. Vi kommer att följa detta noga.

Fru ordförande! Nu tror jag att jag har berört de konkreta frågor jag fick.

Anf. 23 VICE ORDFÖRANDE:

Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna har begärt ordet. Jag ska inte strypa debatten men vill be er vara tydliga med eventuella ytterligare avvikande ståndpunkter. Det jag har uppfattat så här långt är att S, MP, C och V har flaggat för att de vill fortsätta att ha en avvikande ståndpunkt när det gäller att frysa eller pausa EU:s associeringsavtal med Israel. Jag har också uppfattat att S, MP och V även har en avvikande ståndpunkt om att stoppa handeln med varor från bosättare. Men inte Centern?

Anf. 24 MALIN BJÖRK (C):

Nej, men ett starkt medskick.

Anf. 25 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar kabinetssekreteraren för svaret.

Jag begärde ordet för att jag tycker att det är en väldigt passiv hållning att säga att man inte kan driva något i rådet för att det inte går att få en majoritet. Men om man inte driver det kommer man ju aldrig framåt. Ett kraftigt medskick från mig är att regeringen måste fortsätta att driva på för sanktioner och för att pausa, eller frysa, associeringsavtalet och inte hänvisa till att det inte går att få en majoritet. Man säger ju att droppen urholkar stenen, och det måste också vara regeringens inriktning.

Framför allt när det gäller Israel men även när det gäller Rysslands krig mot Ukraina har oppositionen fört fram saker som regeringen har avfärdat. Men ett par månader senare har regeringen fört fram det som sitt eget förslag, och sedan har man jobbat på i Bryssel och till slut lyckats förflytta Europeiska rådet och även påverkat kommissionen för få exempelvis starkare sanktioner.

Återigen: Det är väldigt passivt att säga att man inte kan driva något för att det inte går att få en majoritet.

Det räcker med de avvikande ståndpunkter ordföranden formulerade.

Anf. 26 JACOB RISBERG (MP):

Fru ordförande! Jag tackar kabinetssekreteraren för dragningen.

Ilona tog orden ur munnen på mig. När regeringen svängde om terrorlistningen av IRGC drev man detta trots att det inte fanns en majoritet för det i övriga EU. Regeringen sa det gång efter annan, men man slutade aldrig att driva den frågan. Det man säger och gör har normerande effekt. Att hänvisa till att det inte finns en majoritet ska inte på något vis förhindra regeringen att driva på, så jag tycker att regeringen definitivt ska driva på för ett omedelbart pausande av handelsdelen av associeringsavtalet.

Tullar duger inte när det gäller bosättare, för det blir fortfarande ett ekonomiskt stöd om vi tillåter handel med produkter från bosättare. Detta strider helt klart mot folkrätten.

När det gäller Iran säger kabinetssekreteraren att regeringen har varit tydlig när det gäller folkrätten. Innebär det att regeringen anser att detta är ett aggressionskrig?

Anf. 27 JYTTE GUTELAND (S):

Fru ordförande! Jag har respekt för att kabinetssekreteraren delvis har en annan roll än utrikesministern. Jag hade hellre pressat utrikesministern ännu mer, för kabinetssekreteraren måste ju förhålla sig till att det i slutändan är utrikesministern som kommer att göra den politiska avvägningen om det ska pressas på ytterligare.

Vårt medskick är att EU behöver bli ännu tydligare mot Israel när det gäller dessa frågor och att associeringsavtalet behöver pausas. Vi tycker också att man legitimerar handeln med produkter från de blockerade områdena när man pratar om tullar. Vi tycker att det är en olaglig handel, en rovdrift, så vi vill definitivt ha ett stopp för den.

Vi ansluter oss också till att det är svagt att säga att det inte finns en majoritet. I politiska sammanhang formas majoriteter genom tryck, och här behöver Sverige upprätthålla trycket.

Jag hade, som sagt, helst satt denna press på utrikesministern, även om jag självklart är glad att kabinetssekreteraren, som kan mycket om frågorna, är här.

När det gäller Israel fick vi inget svar på hur utrikesministern ser på vapenexporten. Det skulle även vara intressant att höra hur försvarsministern ser på det. Vi tycker att varken Sverige eller några andra EU-länder ska få exportera något till Israel, och vi skulle vilja se bilaterala samtal med rätt personer i de länder som fortfarande exporterar. Vapenexporten behöver stoppas eftersom Israel är en krigförande part som dessutom destabiliserar hela Mellanöstern. Det är alltså jätteviktigt att många länder ansluter sig till ett stopp.

När det gäller Iran hörde jag kabinetssekreteraren säga att internetfrågan är intressant, och jag uppfattar att alla riksdagspartier är överens att det är viktigt att den iranska regimen inte kan stänga ned internet vid de tidpunkter som passar den. Här skulle EU kunna hjälpa till och göra allt för att regimen inte ska tysta internet.

Ser regeringen att det finns något annat i förhandlingarna som kan bidra till att upprätthålla trycket så att folken i Iran ska få uppleva både frihet och demokrati framöver? Vi har så många gånger genom historien sett hur förhandlingarna till slut kommit att handla om andra saker än demokrati. Denna gång finns både ett enormt tryck och ett stort hopp både inifrån landet och utanför landet om att detta ska leda till en demokratisering.

På vilket sätt säkerställer EU att denna fråga står högt, för att inte säga högst, på dagordningen?

Anf. 28 Kabinetssekreterare DAG HARTERLIUS:

När det gäller frågorna om vilken press som kan sättas på Israel är det viktigaste i detta sammanhang att EU agerar på ett sätt som gör att vapenvilan i Gaza består, att folkrätten respekteras både i Gaza och på Västbanken och att tvåstatslösningen inte undergrävs. Det är det huvudsakliga syftet.

Vi prövar var vi kan nå framsteg och konstaterar för närvarande att det är svårt att få en majoritet bakom en uppsägning av associeringsavtalet. Men vi tror och hoppas att det finns möjlighet att nå framgång när det gäller ytterligare sanktionslistningar mot bosättare, bosättningsorganisationer, extremistiska ministrar med mera, inklusive frågan om differentierade tullar och liknande.

Men rätt vad det är kan förutsättningarna förändras. Det kunde vi se i fallet med IRGC och Iran. På grund av Irans agerande gick det att mobilisera en majoritet för en terrorlistning. Vi vet inte hur en ny regering i Ungern, som är ett land som har blockerat mycket när det gäller Israel, kan påverka läget. Genom att vara aktiv och engagerad får man försöka att läsa av stämningarna för att på bästa sätt kunna agera för att få resultat, för det är ju resultatet som avgör.

När det gäller stödet till Iran är det iranska folket som sagt inte part i dessa förhandlingar. Men EU försöker utöva press på både Iran och USA och se till det iranska folkets bästa. Vi kommer att fortsätta att upprätthålla trycket i form av sanktionsåtgärder och liknande.

Sverige och de flesta EU-länder är också aktiva i det som är akut i krishantering, nämligen de initiativ som har tagits av Frankrike respektive Storbritannien när det gäller Gulfen. Det är en del i ett större arbete där man ser vad Europa och ett antal icke-europeiska länder kan göra när det gäller sjöfarten genom Hormuzsundet och annat. Som ni kanske vet äger det i dag rum en konferens, där också statsministern deltar via video, för att se hur man kan komma vidare. Det är en samlad ansats där vi gör vad vi kan i detta läge.

Jag håller som sagt helt med när det gäller internet. Det är ett oerhört viktigt verktyg för att hålla sig informerad och för åsiktsbildning. Samtidigt är det väldigt tekniskt komplicerat, och EU har ganska små möjligheter. Vi ser över hur vi skulle kunna bistå, men för dagen har jag inga konkreta exempel på bordet.

När det gäller frågan om definieringen av kriget har utrikesministern tills vidare sagt att vi inte ser att det som nu sker är förenligt med folkrätten.

2025/26:34
17 april

Anf. 29 JACOB RISBERG (MP):

Ordförande! Jag hör fortfarande inte ordet aggressionskrig, men må så vara. Jag vill bara gällande Gaza säga att jag tycker att man bör sluta låtsas som att vapenvilan fortfarande består. I förra veckan kom en rapport från Läkare Utan Gränser om att åtminstone 733 personer har dödats sedan den så kallade vapenvilan utlystes.

Jag tror inte att det finns något annat krig i världen där man skulle påstå att det råder vapenvila om det har dödats 733 personer och skadats över 2 000 personer sedan den så kallade vapenvilan utlystes. Sluta prata om en vapenvila, snälla regeringen – tack!

Anf. 30 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag har uppfattat att det som är skarpa avvikande ståndpunkter är de från S, MP, C och V när det gäller att pausa associeringsavtalet och de från S, MP och V när det gäller att stoppa handeln med varor från bosättare i blockerade områden.

Med det kan vi konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med dessa två redovisade ståndpunkter.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Sydkaukasien. Också detta är en diskussionspunkt, så det EU-nämnden hanterar är mandat inför denna diskussion.

Anf. 31 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Dagordningens tredje diskussionspunkt är situationen i södra Kaukasien. Huvudfokus för diskussionen väntas ligga på situationen i Armenien inför EU:s toppmöte med Armenien den 4–5 maj och parlamentsvalet som äger rum den 7 juni liksom på fredsplanen med Azerbajdzjan. Utvecklingen i Georgien förväntas också tas upp.

Södra Kaukasien står inför ett historiskt geopolitiskt skifte. Normaliseringsprocesserna mellan Armenien och Azerbajdzjan respektive Armenien och Turkiet går stegvis framåt och skapar förutsättningar för regional stabilitet, närmare samarbete med EU och att dra nytta av de möjligheter som regionens roll som länk för handel mellan Europa och Asien medför.

Armenien genomgår en utrikespolitisk omorientering bort från Ryssland och närmare Europa. Den här omvälvningen innebär en möjlighet för EU att fördjupa samarbetet med demokratiska krafter i Armenien och att därmed bidra till stabilitet och i förlängningen vår egen säkerhet.

Också Azerbajdzjan har på senare tid rört sig ytterligare bort från den ryska inflytandesfären. Trots dess minskade inflytande utgör Ryssland alltjämt ett påtagligt hot i regionen, inte minst i Georgien, där 20 procent av landets territorium fortsatt står under rysk kontroll. Dessutom motverkar Ryssland aktivt den demokratiska utvecklingen i regionen.

Det armeniska parlamentsvalet den 7 juni utgör en möjlighet att konsolidera landets demokratiska utveckling och utrikespolitiska omorientering. Landet befinner sig i en utsatt position, och främmande

makt, framför allt Ryssland, väntas trappa upp sina försök att otillbörligen påverka valet.

Regeringen avser därför att understryka vikten av konkret EU-stöd till fria och rättvisa val i Armenien för att stärka landets motståndskraft mot hybrida hot också på lång sikt efter valet. Regeringen stöder därför inrättandet av en ny civil EU-insats med syfte att stärka Armeniens motståndskraft mot hybrida hot.

Toppmötet mellan EU och Armenien den 5 maj blir ett historiskt tillfälle att visa på de möjligheter som ett närmare samarbete med EU kan ge som motvikt mot Rysslands destruktiva inflytande och för att främja fred och demokrati.

Valet väntas också ha betydelse för Armeniens normaliseringsprocess med Azerbajdzjan. Azerbajdzjan villkorar fortsatt ett undertecknande av fredsavtalet och ändringar i Armeniens konstitution. Samtidigt pågår symboliska viktiga närmanden länderna emellan inom bland annat handel och civilsamhälleskontakter. Regeringen välkomnar dessa positiva steg och verkar för att EU fortsätter att stödja normaliseringsprocessen.

Regeringen avser också att framhålla vikten av att Armenien inkluderas i konnektivitetssatsningar i regionen.

Läget i Georgien, som vi berörde kort tidigare, fortsätter att snabbt försämrans. I mars antogs ytterligare repressiv lagstiftning som innebär allvarliga begränsningar av de mänskliga rättigheterna liksom av oberoende civilsamhällesaktörers möjligheter att motta utländskt stöd.

Till följd av de georgiska myndigheternas agerande och den kraftigt försämrade situationen för demokrati och mänskliga rättigheter har EU vidtagit en rad åtgärder. I mars fattades till exempel beslut om att tillfälligt upphäva viseringsfriheten för georgiska innehavare av diplomat- och tjänstepass. Sverige har varit pådrivande i frågan, och regeringen verkar för att EU ska fortsätta att möta denna utveckling på ett principfast sätt.

Samtidigt har EU visat att det går att påverka Georgien på vissa områden. Georgien har till exempel för att undvika risken att landets enda oljeraffinaderi drabbas av EU-sanktioner uppgett att raffinaderiets verksamhet nu ska bedrivas i enlighet med EU:s sanktioner mot Ryssland. Raffinaderiets ägare har i sin tur meddelat att de avser att fasa ut rysk råolja. Regeringen följer frågan nära.

Anf. 32 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag instämmer i det mesta av regeringens förslag till ståndpunkt, men jag har ett tillägg som jag skulle vilja göra.

Det gäller Azerbajdzjan, där vi från Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att EU uttalar sig om brotten mot mänskliga rättigheter mot politiska fångar. Jag saknar detta i regeringens ståndpunkt och skulle gärna vilja att det lades till.

När det gäller Georgien kommer det motstridiga signaler. Georgien kommer alltså inte att använda sin hamn för skuggflottan samtidigt som det verkar som att Georgien planerar att öka sin roll i att hjälpa Ryssland att komma runt sanktionerna genom att återexportera via Georgien.

Jag är lite osäker på om det verkligen är rätt att ta bort hamnen från sanktionspaketet när detta inte riktigt är helt klart, men jag förmodar att det nu tas bort för att Georgien har lovat att hamnen inte ska användas för skuggflottan. Jag hoppas att man kommer att ha ögonen på det så att man

kan lägga tillbaka sanktionen om det ändå skulle förekomma. Det var kanske mer av en fråga.

2025/26:34
17 april

Anf. 33 JYTTE GUTELAND (S):

Fru ordförande! Tack än en gång till kabinetssekreteraren för en ståndpunkt där vi delar innehållet i stort! Vi har också en fråga för förtydligande.

Jag börjar med Nagorno-Karabach och att regeringen i ståndpunkten tar upp normaliseringsprocessen. Vi vill vara tydliga med att normalisering inte får ske på bekostnad av ett ansvarsutkrävande. Min fråga är: Hur säkerställer vi att det inte sker?

När det gäller valet i Armenien håller vi med, och vi tyckte att kabinetssekreteraren väldigt tydligt tog upp frågan om rysk påverkan. Det här är något som vi oroas över, och jag utgår från att regeringen också ser risker för detta. Kabinetssekreteraren får gärna ytterligare utveckla det som sades. Det är viktigt att både hålla ögonen på detta och att se vad EU kan göra i sammanhanget.

När det gäller Georgien vill vi ta upp Moskvamekanismen som aktiverades i januari. Det var oerhört alarmerande slutsatser i den och väldigt mycket som man kan se är graverande: våld mot civilsamhället, repressiv lagstiftning, rättsligt missbruk och hot mot pluralism.

Vi vill betona vikten av att sätta press mot Georgien i detta avseende, och vi vill höra vad nästa steg är från Sveriges och EU:s sida när det gäller att sätta press eftersom det här är så otroligt starka slutsatser om vad som har hänt.

Anf. 34 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS:

Låt mig börja med Georgien. Det gäller dels den sista frågan om pressen på Georgien. Det har varit ett långt arbete sedan valet 2024 och de förberedelser som EU gjorde sommaren före valet med att ha en verktygslåda för att försöka påverka Georgian Dream. Det har inte fungerat vidare effektivt särskilt många gånger, och vi har inte fått den typ av rörelse som vi hade hoppats på från den georgiska regeringens sida.

Detta kommer att ställa oss inför nya frågor om hur man ska agera. Det finns risker med att å ena sidan vara så principfast som man skulle vilja vara med hänsyn till stöd för demokrati, mänskliga rättigheter och så vidare när man å andra sidan inser de uppenbara risker som finns för att fösa Georgien ytterligare in i Rysslands händer. Det är det dilemma som vi står inför. Jag tror att alla som engagerat jobbar med Georgien, som Sverige gör i EU-kretsen, ser detta dilemma inklusive det som kommer upp i samband med Moskvamekanismen.

När det gäller hamnen och raffinaderiet handlar det inte om att ta den georgiska regeringen på orden. EU följer hela tiden Georgiens efterlevnad, och om kringgåendet återupptas aktualiseras frågan om sanktioner igen.

Samtidigt har hotet mot sanktionerna mot raffinaderiet visat sig vara ett effektivt sätt att stoppa kringgåendet. Raffinaderierna vill inte riskera att förlora handeln med legitima oljeprodukter, som är långt viktigare än handeln med sanktionsbelagda oljeprodukter. Här har vi också ett sub-regionalt perspektiv; det handlar inte bara om Georgien utan också om Azerbajdzjan och de länder som Georgien samarbetar med.

Frågan om ansvarutkrävande för krigsbrott är förstås viktig. Konflikten mellan Azerbajdzjan och Armenien har omfattat anklagelser om krigsbrott från båda sidor. Det här är också föremål för diskussion i de bilaterala samtal som pågår och som både Jerevan och Baku har bett oss stödja.

När det gäller Armenien, som jag var inne på tidigare och som frågorna berör, är det helt uppenbart att det finns ett överhängande ryskt hot mot att försöka påverka det kommande valet. Den här typen av ryska påverkansförsök har vi redan kunnat konstatera.

Sverige ingår här i en kärngrupp med EU-institutionerna, Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Polen, Estland, Nederländerna och Litauen som särskilt har engagerat sig för att stärka Armeniens motståndskraft mot otillbörlig valpåverkan.

Vi bidrar på flera områden från svensk sida med att stärka armenisk motståndskraft via sekondering av personal till EU:s Hybrid Rapid Response Teams, ett stödpaket från Sida med 30 miljoner till bland annat civilsamhällesaktörer och den centrala valkommissionen som mottagare. Vi har fortbildning av valkommissionen anställda inom cybersäkerhet och omkring 40 svenska valobservatörer från ODIHR – sannolikt den största enskilda svenska valobservationen under 2026.

Överlag stöder vi också – och det är viktigt för EU att stödja detta – Armeniens stabilitet och motståndskraft utifrån den överenskommelse som gjordes i Washington i augusti 2025.

När det gäller MR-läget i Azerbajdzjan är det en fråga som ingalunda är ny och som Sverige har engagerat sig i under många år. Azerbajdzjan är skyldigt att respektera sina åtaganden om mänskliga rättigheter, och svenska företrädare lyfter regelbundet frågorna om mänskliga rättigheter med azerbajdzjanska företrädare. Det är också en del av dialogen mellan EU och Azerbajdzjan.

Anf. 35 VICE ORDFÖRANDEN:

Då kan vi konstatera att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Sudan. Också detta är en diskussionspunkt, så EU-nämnden hanterar alltså mandat inför diskussionen i rådet.

Anf. 36 Kabinettssekreterare DAG HARTELIUS:

Dagordningens sista diskussionspunkt är situationen i Sudan. Efter tre års inbördeskrig fortsätter den sudanesiska befolkningens lidande i vad som alltjämt är världens största humanitära kris och världens största internflyktingkris. Striderna i Sudan minskar inte; tvärtom tilltar de, samtidigt som riskerna för en de facto-delning av landet ökar.

Det internationella samfundets ansträngningar för att försöka stoppa kriget har hittills varit otillräckliga. Situationen i Mellanöstern drar uppmärksamheten från Sudan, i synnerhet för Quadens medlemmar USA, Förenade Arabemiraten och Saudiarabien, av lätt insedda skäl. Men det är också ett faktum att båda de stridande parterna är övertygade om möjligheten till en militär seger och inte ser några skäl till en politisk förhandling.

Den humanitära krisens omfattning är svår att ta in, närmast förlamande. Sex av tio, över 33 miljoner människor, behöver humanitärt stöd – hälften av dessa är barn. Inbördeskriget har inneburit enorma påfrestningar för de nationella institutionerna. Över 14 miljoner människor har tvingats fly. Ingen annanstans i världen är svälten och undernäringen så utbredd.

Regeringen verkar för ett fortsatt starkt EU-agerande, bland annat samverkan med Quadgruppen, som består av USA, Saudiarabien, Förenade Arabemiraten och Egypten, som nämnts, och stöd för Quinten, som består av Afrikanska unionen, den regionala samarbetsorganisationen IGAD, Arabförbundet, FN och EU. Syftet är att nå en överenskommelse mellan de stridande parterna om kritisk infrastruktur, som efter mandat från ministerrådet vid FAC den 21 april eventuellt kan komma att skrivas under av SAF, den ena parten, i Khartoum den 22–23 april, med EU som undertecknande tredjepartsgarant, och därefter av RSF i Kenya. Förhoppningen är att detta ska verka förtroendebyggande och bidra till de-escalering och stärkt humanitär dialog.

Eftersom ingenting får äventyra undertecknandet av överenskommelsen är det viktigt att vi inte kommunicerar den i förväg.

Målet är också att få till stånd ett eldupphör och att den internationella humanitära rätten ska respekteras, inklusive att civila skyddas och att obehindrat humanitärt tillträde säkerställs, vilket skulle kunna bidra till en de-escalering. Det är centralt att en varaktig fred i Sudan kan nås och att en övergång till civilt styre kan påbörjas.

Sverige har ett mycket nära samarbete med EU:s särskilda representant för Afrikas horn Annette Weber, som bidrar med ett starkt EU-aktörskap i Sudan. Jag träffade henne själv här i Stockholm i mars, när vi samlade EU:s tolv mest engagerade medlemsstater till ett kärngruppsmöte om Sudan. FN:s generalsekreterares nya särskilda sändebud Pekka Haavisto kan förhoppningsvis också spela en viktig roll och gjuta ny energi i arbetet för ett eldupphör.

Regeringen stöder att kontakter bibehålls med de stridande parterna i syfte att få dem att deskalera och få ett slut på lidandet. Men detta måste göras på ett sätt som inte ökar parternas legitimitet. Samtliga externa aktörer, särskilt de som aktivt stöder de stridande parterna, måste förmås att agera konstruktivt för fred och för att respekten för internationell humanitär rätt upprätthålls.

Den 15 april, det vill säga i förgår, på treårsdagen av inbördeskrigets utbrott, ägde en ministerkonferens rum i Berlin, med deltagande av ministrar från Quadgruppen och ett antal andra länder, liksom företrädare för sudanesiska politiska partier och delar av det civila samhället.

Sveriges biståndsenagemang för Sudans svårt lidande befolkning fortsätter. Sedan krigsutbrottet har Sverige bidragit med över 2 miljarder kronor i bistånd. Det gör oss till en av världens största nationella humanitära givare till Sudan.

I förgår tillkännagavs vid Berlinkonferensen ytterligare 33 miljoner dollar från Sverige till stöd för Sudans befolkning. Detta omfattar 27 miljoner dollar i flexibel och behovsanpassad humanitär finansiering till FN och civilsamhällsorganisationer samt utvecklingsbistånd för förebyggande av könsrelaterat våld, insatser för ansvarsutkrävande och

lokal konfliktlösning. Totalt tillkännagavs cirka 1 ½ miljarder euro av deltagarna vid Berlinkonferensen.

En ny strategi för utvecklingssamarbetet med Sudan bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen stöder aktivt arbetet med EU:s sanktionsregim för Sudan och kommer vid uteblivna framsteg att verka för ytterligare sanktioner och listningar av individer och enheter. Stöd till mekanismer för ansvarsutkrävande, som FN:s oberoende undersökningskommission, MR-kontoret i Sudan och Internationella brottmålsdomstolens arbete, utgör också viktiga insatser.

Anf. 37 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag har egentligen bara en fråga, för jag tycker att det är en bra ståndpunkt från regeringen. Det är väldigt viktigt att vi lyfter den fruktansvärda situation som råder. Men detta leder också till min fråga. Ståndpunkten handlar ganska mycket om det humanitära biståndet, men det är viktigt att Sverige och även EU också har utvecklingsbistånd. Detta nämns inte, så jag skulle vilja fråga om utvecklingsbistånd till Sudan. Om vi inte har något utvecklingsbistånd vill jag skicka med hur viktigt det är att vi har det.

Anf. 38 JACOB RISBERG (MP):

Fru ordförande! Tack, kabinetssekreteraren, för dragningen!

Vi håller med – det är en väldigt oroande situation. Det finns också sätt på vilka man skulle kunna bidra till att strypa tillförseln av både ekonomiska medel och vapen i den här situationen. Det är kanske framför allt det vi gör gentemot Förenade Arabemiraten men även andra länder. Turkiet har också brutit mot de vapenembargon som finns, liksom en rad andra länder.

Just nu förhandlar EU med Förenade Arabemiraten om ett handelsavtal. Jag tycker att man helt enkelt skulle kunna villkora de förhandlingarna med att Förenade Arabemiraten helt och hållet stryper all vapentillförsel till den här konflikten. Den lilla ekonomiska fördel som finns för EU i att upprätta detta handelsavtal så pass snabbt som man försöker göra kan inte på något vis vägas mot den död som alla dessa vapen orsakar. Jag tycker att man bör agera kraftfullare mot de länder som sponsrar detta krig.

Anf. 39 ANNA LASSES (C):

Ordförande! Detta är verkligen den värsta situation vi har i världen just nu. Jag tycker också att ståndpunkten i stort sett är väldigt bra. Jag håller med om att man verkligen behöver se till att få slut på vapentillförseln utifrån, och jag uppfattar att det också till viss del finns med i ståndpunkten.

Jag har en fråga om biståndet. Vi har ett enormt ansvar i och med att vi är en av världens största biståndsgivare, och det är bra att vi är det. Vi vet också att mycket av framför allt utvecklingsbiståndet till Sydsudan har stoppats, vilket är väldigt olyckligt; man är bland annat tvungen att stänga skolor.

En annan sak som också lyfts av civilsamhället, som är aktivt i regionen, är att problematiken med avsaknad av diplomater är svår och

leder till en oro för säkerheten. Detta är något som lyfts av de organisationer som är på plats. Frågan är hur man skulle kunna jobba med detta, kanske framför allt genom EU:s bistånd eftersom det är EU vi diskuterar. Hur ser det ut där, och vilken press sätter Sverige för att även EU ska ta sitt ansvar när det gäller Sudan och kanske framför allt utvecklingsbiståndet?

Anf. 40 JYTTE GUTELAND (S):

Fru ordförande! Tack till kabinetssekreteraren för både den skriftliga ståndpunkten och en bra muntlig beskrivning!

Detta är, som kabinetssekreteraren sa, den största humanitära katastrofen. Antalet människor på flykt är större än Sveriges hela befolkning – det är obegripligt. Man pratar om att nästan 30 miljoner människor har svårt att få tag på mat, så hunger och svält är utbredda fenomen. Sjukvårdssystemet är många gånger sönderslaget, och sjukdomar och ohälsa sprider sig. Sexuellt våld är utbrett, liksom mord på civila.

Den humanitära nöden tas upp mycket i ståndpunkten, liksom hur arbetet för fred bör utvecklas. Men något som vi bland annat fick höra i veckan, när en svensk läkare rapporterade i svensk radio om vad som är viktigast för att kunna hjälpa alla behövande på sjukhusen, är att det viktigaste är att få stopp på kriget. Där vill vi säga att det också handlar om stopp för vapentillförseln.

Därför vill vi fråga hur man sätter starkare press på de länder som stöttar de väpnade grupperna och, i det ljuset, hur kabinetssekreteraren och regeringen ser på förhandlingarna gällande handelsavtal med Förenade Arabemiraten mot bakgrund av deras roll i denna vapentillförsel. Är regeringen villig att ställa sig bakom ett handelsavtal om Förenade Arabemiraten fortsätter att stötta och skicka vapen? Det är vår fråga. Vi undrar också vilka ytterligare steg EU kan ta för att verka för ett slut på kriget.

Om vi inte får ett tillfredsställande svar på frågan om man är villig att ställa sig bakom ett handelsavtal om Förenade Arabemiraten fortsätter att stötta och beväpna RSF kommer vi att vilja anmäla en avvikande ståndpunkt om detta. Jag kan bara säga att vår avvikande ståndpunkt då är att Sverige anser att EU ska vara tydligt med att det måste finnas full klarhet kring Förenade Arabemiratens roll i Sudan och att deras eventuella stöd till RSF måste avslutas innan ett handelsavtal kan slutföras.

Anf. 41 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS:

Jag gjorde själv i november ett besök i regionen och i ett flyktingläger på den etiopiska sidan, nära gränsen. Jag såg där lidande både bland barn och bland kvinnor som utsatts för obegripligt sexuellt våld. Att se detta var för min del något av det tyngsta jag upplevt någonsin i mitt liv.

När det gäller frågan om utvecklingsbiståndet stöder Sverige Sudans befolkning med huvudsakligen humanitärt bistånd, som jag nämnt. Sudan är en av de absolut största mottagarna av svenskt humanitärt bistånd i år, och vi har ett långsiktigt utvecklingsbistånd trots utmaningarna som situationen innebär. Det handlar till exempel om att stärka förutsättningar för lokal livsmedelsproduktion. Nuvarande strategi löper ut den 30 juni, och som jag nämnde förbereds en ny strategi för närvarande på UD.

Givet den situation som vi har på marken står fortfarande framför allt de humanitära insatserna i fokus. Apropå utveckling av det småskaliga och utbildning för småskalig livsmedelsproduktion finns också projekt som Sverige stöttar, vilket jag själv bevittnat på plats.

Vapenleveranserna är naturligtvis en svår och komplicerad fråga, eftersom vapnen kommer från väldigt många håll. Jag träffade själv olika experter i Addis Abeba som försökte beskriva vapenflödena. De är väldigt svåra att överskåda totalt, då de går genom mellanhänder. Där pekas vissa länder ut men även aktörer som icke är stater. Det är naturligtvis viktigt att så långt som möjligt begränsa dem överlag.

När det gäller den specifika fråga som togs upp knuten till handelsavtalet med Förenade Arabemiraten och andra länder är regeringens linje tydlig. Handel ger Sverige och EU bättre möjligheter att främja våra intressen och värderingar.

Det är också precis det som är fallet med Förenade Arabemiraten. Både utrikesministern och bistånds- och utrikeshandelsministern – och för den delen även jag själv – har lyft upp frågan om Sudan direkt med våra motparter i Förenade Arabemiraten, eftersom vi just har ett aktivt utbyte med landet.

Det är där vi befinner oss just nu i fråga om handelsavtal.

Jag ska också påminna om det jag nämnde tidigare om EU:s roll och Sveriges agerande. EU:s särskilda representant Annette Weber driver ett väldigt aktivt arbete. Jag nämnde till exempel Berliskonferensen i förrgår. Sverige är där en av de aktiva parterna. Det kanske starkaste vapen och verktyg vi har just nu är att försöka driva parterna till överenskommelser för att få skydd av civil infrastruktur, få en större återhållsamhet och ta ytterligare steg mot vapenvila.

Jag vill hävda att EU är en mycket aktiv, god och konstruktiv aktör. Vi kan börja se frukterna av Annette Webers hårda arbete. Hon har arbetat med detta i två år, och vi börjar se i varje fall de första resultaten. Om hon sedan, med EU som garant, kan få både SAF och RSF till att ställa sig bakom detta skulle det innebära ett betydande framsteg och en framgång för EU.

Det är därmed naturligtvis inte sagt att konflikten är över och att lidandet har upphört. Det finns mycket kvar att göra.

Anf. 42 JACOB RISBERG (MP):

Jag uppfattade en avvikande ståndpunkt från Socialdemokraterna, och jag ansluter till den. Jytte Gutelands ståndpunkt var betydligt mer välformulerad än min. Jag ställer mig alltså bakom den avvikande ståndpunkten gällande just handelsavtalet.

Anf. 43 VICE ORDFÖRANDE:

Låt mig bara göra ett förtydligande så att det inte råder några missförstånd.

Också vi socialdemokrater tycker att förhandlingarna ska användas till att trycka på Förenade Arabemiraten att upphöra med sitt stöd till RSF. Det vi ställer frågor om är hur långt man är villig att gå. Hur mycket använder regeringen det leverage som kan användas för att trycka på i förhandlingarna för att få stopp på vapenleveranserna?

Det handlar kanske mer om hur man ser på strategin att gå in i dessa förhandlingar. Som Jytte Guteland var mycket tydlig med kan man vara tydligare i förhandlingarna och säga: ”Om vi inte har fått det här löst ser vi det som väldigt svårt att skriva på ett handelsavtal.” Det är där nyanserna ligger.

Jag vet inte om kabinetssekreteraren vill säga något ytterligare. Om kabinetssekreterare inte vill göra det vidhåller vi en sådan formulerad avvikande ståndpunkt. Vi tycker att Sverige borde vara tydligare mot EU om att EU ska vara mycket tydligare mot Förenade Arabemiraten med att om det ska bli ett handelsavtal måste de förstå att de behöver göra sitt jobb och stoppa vapnen. Jag hoppas att ni förstår vad jag menar.

Anf. 44 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS:

Som jag sa tidigare tar regeringen upp frågan i sin dialog på olika politiska nivåer med företrädare för Förenade Arabemiraten.

Anf. 45 VICE ORDFÖRANDEN:

Då står Socialdemokraterna kvar vid sin avvikande ståndpunkt så som den formulerats av Jytte Guteland och mig själv. Jag uppfattade att också Miljöpartiet hakar på en så formulerad avvikande ståndpunkt.

Anf. 46 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Även jag hakar på den avvikande ståndpunkten.

Anf. 47 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt från S, MP och V.

Vi går vidare till dagordningspunkt 8, Övriga frågor. Finns det några sådana?

Anf. 48 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS:

Jag har inget att informera om under dagordningspunkten Övriga frågor. Jag kan dock göra ett tillägg vad gäller utrikesministerns frånvaro och min närvaro här i dag. Jag tror att det kommer att klarna för ledamöterna under dagens lopp var hon befinner sig och syftet med besöket.

Anf. 49 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen. Vi tackar också kabinetssekreteraren med medarbetare för närvaron vid EU-nämndens sammanträde. Vi får önska er en fortsatt fin fredag.

Innehållsförteckning

§ 1 Utrikesfrågor	1
Anf. 1 VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	1
Anf. 3 VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 4 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	1
Anf. 5 VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 6 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	2
Anf. 7 JACOB RISBERG (MP).....	3
Anf. 8 ANNA LASSES (C).....	3
Anf. 9 AIDA BIRINXHIKU (S)	4
Anf. 10 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	4
Anf. 11 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	4
Anf. 12 VICE ORDFÖRANDEN	6
Anf. 13 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	6
Anf. 14 VICE ORDFÖRANDEN	6
Anf. 15 JACOB RISBERG (MP).....	6
Anf. 16 VICE ORDFÖRANDEN	6
Anf. 17 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	6
Anf. 18 JACOB RISBERG (MP).....	8
Anf. 19 ANNA LASSES (C).....	8
Anf. 20 JYTTE GUTELAND (S)	9
Anf. 21 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	10
Anf. 22 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	11
Anf. 23 VICE ORDFÖRANDEN	12
Anf. 24 MALIN BJÖRK (C).....	12
Anf. 25 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	12
Anf. 26 JACOB RISBERG (MP).....	13
Anf. 27 JYTTE GUTELAND (S)	13
Anf. 28 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	14
Anf. 29 JACOB RISBERG (MP).....	15
Anf. 30 VICE ORDFÖRANDEN	15
Anf. 31 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	15
Anf. 32 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	16
Anf. 33 JYTTE GUTELAND (S)	16
Anf. 34 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	17
Anf. 35 VICE ORDFÖRANDEN	18
Anf. 36 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	18
Anf. 37 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	20
Anf. 38 JACOB RISBERG (MP).....	20
Anf. 39 ANNA LASSES (C).....	20
Anf. 40 JYTTE GUTELAND (S)	20
Anf. 41 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	21
Anf. 42 JACOB RISBERG (MP).....	22
Anf. 43 VICE ORDFÖRANDEN	22
Anf. 44 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	22
Anf. 45 VICE ORDFÖRANDEN	23
Anf. 46 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	23
Anf. 47 VICE ORDFÖRANDEN	23
Anf. 48 Kabinetssekreterare DAG HARTELIUS	23

